

ਪੀ ਏ ਯੂ ਸੰਯੁਕਤ ਖੇਤੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨਾਲ 4.95 ਲੱਖ

ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਹੈਕਟੇਅਰ ਸ਼ੁੱਧ ਮੁਨਾਫ਼ਾ

ਸੀਮਾਂਤ ਅਤੇ ਛੋਟੇ ਕਿਸਾਨ ਪੰਜਾਬ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ (ਪੀ ਏ ਯੂ), ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਸਕੂਲ ਆਫ਼ ਆਰਗੈਨਿਕ ਫਾਰਮਿੰਗ ਵੱਲੋਂ ਸੰਯੁਕਤ ਖੇਤੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਮਾਡਲ ਨੂੰ ਅਪਣਾ ਕੇ 4.95 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਹੈਕਟੇਅਰ (1 ਹੈਕਟੇਅਰ = 2.5 ਏਕੜ) ਤੱਕ ਦਾ ਸ਼ੁੱਧ ਮੁਨਾਫ਼ਾ ਹਾਸਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਦਹਾਕੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੇ ਤਜਰਬਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੀ ਏ ਯੂ ਵੱਲੋਂ ਸੰਯੁਕਤ ਖੇਤੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਖ਼ਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੀਮਾਂਤ ਅਤੇ ਛੋਟੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਲਈ ਵਿਕਸਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਆਰਥਿਕ ਪੱਖੋਂ ਸੁਯੋਗ ਇਹ ਮਾਡਲ ਫਸਲਾਂ, ਪਸ਼ੂ ਧਨ, ਮੱਛੀ ਪਾਲਣ, ਵਣ-ਖੇਤੀ ਅਤੇ ਖੇਤੀ ਬਾਗਬਾਨੀ ਦਾ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਮਿਲਗੋਭਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਖੇਤੀ ਨਿਰੰਤਰਤਾ, ਲਾਹੇਵੰਦਤਾ, ਸੰਤੁਲਨ ਅਹਾਰ ਦੀ ਉਪਲਬਧਤਾ ਅਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਮੌਕੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਛੋਟੇ ਅਤੇ ਸੀਮਾਂਤ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪੀ ਏ ਯੂ ਵੱਲੋਂ ਵਿਕਸਿਤ ਕੀਤੇ ਇਸ ਮਾਡਲ ਨੂੰ ਅਪਨਾਉਣ ਦੀ ਪੁਰਜ਼ੋਰ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਪੀ ਏ ਯੂ ਦੇ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਸਤਿਬੀਰ ਸਿੰਘ ਗੋਸਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਖੇਤੀ ਆਮਦਨ ਵਧਾਉਣ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਸੰਤੁਲਤ ਅਹਾਰ ਲਈ ਇਹ ਬਹੁਤ ਲਾਹੇਵੰਦ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਮਾਡਲ ਉਤਪਾਦਨ ਦੀ ਲਗਾਤਾਰਤਾ ਨੂੰ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ, ਰਹਿੰਦ-ਖੂੰਹਦ ਦੀ ਮੁੜ ਵਰਤੋਂ ਰਾਹੀਂ ਖੇਤੀ ਖਰਚਿਆਂ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ, ਖੇਤੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਲਗਭਗ ਸਾਰੀਆਂ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹੀ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ, ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਨਾਲ ਜੁੜ ਰਹੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜੀਵਨ-ਨਿਰਬਾਹ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪੂਰਨ ਮਿਹਨਤਾਨਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਪੀ ਏ ਯੂ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ (ਖੋਜ) ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਢੱਟ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਕੂਲ ਆਫ਼ ਆਰਗੈਨਿਕ ਫਾਰਮਿੰਗ ਦੇ ਖੋਜ ਫਾਰਮ ਵੱਲੋਂ ਆਈ ਸੀ ਏ ਆਰ ਦੀ ਸੰਯੁਕਤ ਖੇਤੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਉੱਤੇ ਸਰਵ ਭਾਰਤੀ ਕੋਆਰਡੀਨੇਟਿਡ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਤਹਿਤ ਵਿਕਸਿਤ ਕੀਤੇ ਸੰਯੁਕਤ ਖੇਤੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਮਾਡਲ ਰਾਹੀਂ ਸਾਲ ਭਰ ਆਮਦਨ ਲੈਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਘਰੇਲੂ ਲੋੜਾਂ (ਅਨਾਜ, ਸਬਜ਼ੀਆਂ, ਤੇਲ ਬੀਜ, ਦਾਲਾਂ, ਫਲ, ਦੁੱਧ ਆਦਿ) ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਖੇਤੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਡੇਅਰੀ ਪਾਲਣ, ਘਰੇਲੂ ਬਗੀਚੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਹਾਇਕ ਧੰਦੇ ਅਪਨਾਉਣ ਲਈ ਕਿਸਾਨ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਆਪਣੇ ਖੇਤਾਂ ਤੋਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਜਾਂ ਮੰਡੀਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਮੁਤਾਬਕ ਚੋਣ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਦੀ ਮੁੱਢਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ, ਪੀ ਏ ਯੂ ਸਕੂਲ ਆਫ਼ ਆਰਗੈਨਿਕ ਫਾਰਮਿੰਗ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸੋਹਨ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀਆ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਮਾਡਲ ਦੇ ਤਜਰਬੇ ਸਾਉਣੀ 2010 ਦੌਰਾਨ 1 ਹੈਕਟੇਅਰ ਰਕਬੇ ਵਿੱਚ ਖੇਤ ਫਸਲਾਂ, ਬਾਗਬਾਨੀ, ਮੱਛੀ ਪਾਲਣ, ਡੇਅਰੀ-ਪਾਲਣ, ਵਣ-ਖੇਤੀ ਅਤੇ ਬੱਕਰੀ ਪਾਲਣ ਰਾਹੀਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਾਉਣੀ ਦੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਵਿੱਚ ਝੋਨਾ, ਮੱਕੀ ਅਤੇ ਹਲਦੀ ਨੂੰ 6,400 ਵਰਗ ਮੀਟਰ ਰਕਬੇ ਵਿੱਚ ਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਇਸ ਉਪਰੰਤ ਹਾੜੀ ਅਤੇ ਗਰਮੀਆਂ ਦੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਵਿੱਚ ਆਲੂ, ਬਰਸੀਮ, ਕਣਕ, ਗੋਭੀ ਸਰੋਂ, ਪਿਆਜ਼, ਬਾਜਰਾ ਅਤੇ ਬਹਾਰ ਰੁੱਤ ਦੀ ਮੱਕੀ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਉਹਨਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬਾਗਬਾਨੀ ਵਿੱਚ ਅਮਰੂਦ ਅਤੇ ਨਿੰਬੂ ਜਾਤੀ ਦੇ ਪੌਦੇ ਲਗਭਗ 1,600 ਵਰਗ ਮੀਟਰ ਵਿੱਚ ਲਾਏ ਗਏ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ 1,500 ਵਰਗ ਮੀਟਰ ਰਕਬੇ ਵਿੱਚ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਦੀ ਅੰਤਰ-ਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤੀ ਗਈ, 1000 ਵਰਗ ਮੀਟਰ ਰਕਬੇ ਵਿੱਚ ਮੱਛੀ ਪਾਲਣ, 300 ਵਰਗ ਮੀਟਰ ਵਿੱਚ ਵਣ-ਖੇਤੀ ਅਤੇ 200 ਵਰਗ ਮੀਟਰ ਰਕਬੇ ਵਿੱਚ ਦੁਧਾਰੂ ਪਸ਼ੂ ਅਤੇ ਬੱਕਰੀਆਂ ਰੱਖੀਆਂ ਗਈਆਂ।

ਵਾਲੀਆ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸੀਮਾਂਤ ਅਤੇ ਛੋਟੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਲਈ ਵਿਕਸਿਤ ਕੀਤੇ 1 ਹੈਕਟੇਅਰ ਦੇ ਇਸ ਮਾਡਲ ਤੋਂ 8,40,114 ਰੁਪਏ ਕੁੱਲ ਆਮਦਨ ਹਾਸਲ ਹੋਈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਸ ਤੇ 3,44,304 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ

ਹੈਕਟੇਅਰ ਦੀ ਲਾਗਤ ਆਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਾਰੇ ਖਰਚੇ ਕੱਢ ਕੇ 4,95,810 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਹੈਕਟੇਅਰ ਦਾ ਸ਼ੁੱਧ ਮੌਜੂਦਾ ਫਸਲੀ ਚੱਕਰ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਖੇਤੀ ਉੱਦਮ, ਬਾਗਬਾਨੀ, ਡੇਅਰੀ ਅਤੇ ਮੱਛੀ ਪਾਲਣ ਦੇ ਸੰਯੁਕਤ ਖੇਤੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਇਸ ਮਾਡਲ ਨੂੰ ਅਪਨਾਉਣ ਨਾਲ ਔਸਤਨ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਸ਼ੁੱਧ ਮੁਨਾਫ਼ਾ 4,95,810 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਹੈਕਟੇਅਰ ਹਾਸਲ ਹੋਇਆ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਡੇਅਰੀ ਪਾਲਣ ਤੋਂ 2,86,201 ਰੁਪਏ, ਫਸਲਾਂ ਤੋਂ 1,25,070 ਰੁਪਏ, ਬਾਗਬਾਨੀ ਤੋਂ 30,156 ਰੁਪਏ, ਮੱਛੀ ਪਾਲਣ ਤੋਂ 24,891 ਰੁਪਏ, ਕਰੌਂਦਾ ਅਤੇ ਗਲਗਲ ਦੀ ਵਾੜ ਤੋਂ 19,341 ਰੁਪਏ, ਘਰੇਲੂ ਬਗੀਚੀ ਵਿੱਚ ਬੀਜੀਆਂ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਤੋਂ 8,048 ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਵਣ-ਖੇਤੀ ਵਿੱਚ ਬੀਜੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਤੋਂ 2,104 ਰੁਪਏ ਹਾਸਲ ਕੀਤੇ।

ਉਹਨਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਵਤਾਵਰਨ ਪੱਖੀ ਇਹ ਮਾਡਲ ਜਿੱਥੇ ਆਬੋ-ਹਵਾ ਵਿੱਚ ਗਰੀਨ ਹਾਊਸ ਗੈਸਾਂ ਦੀ ਮਿਕਦਾਰ ਘਟਾਉਣ ਵਿੱਚ ਸਹਾਈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਰਹਿੰਦ-ਖੂੰਹਦ ਦੀ ਮੁੜ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਨਾਲ 30-45% ਖੇਤੀ ਲਾਗਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕਟੌਤੀ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਰਵਾਇਤੀ ਫਸਲੀ ਚੱਕਰ ਨਾਲੋਂ ਪਾਣੀ ਦੀ ਬੱਚਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ।